

Sygn. akt IV Ca 3/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy wS. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Wanda Dumanowska (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2017 r., w S.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa S. M. w L.

przeciwko W. M. (...) w L.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w L.

z dnia 3 listopada 2016 r., sygn. akt I C 625/16

1- oddala apelację;

2- zasądza od powódki S. M. w L. na rzecz pozwanej W. M. (...) w L. kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 3/17

UZASADNIENIE

Powódka S. M. w L. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...)kwoty 5.975,63 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu tytułem zwrotu kosztów remontu chodników.

Pozwana w ustawowym terminie wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty, wnosząc o oddalenie powództwa, a w toku postępowania podniosła zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia.

Wyrokiem z dnia 3 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w L. oddalił powództwo w całości i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2 417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Z uzasadnienia tego wyroku wynika, iż został on oparty na następujących ustaleniach faktycznych:

W dniu 1 marca 2010 r. pomiędzy powódka i pozwaną zostało zawarte porozumienie w sprawie rozliczania kosztów eksploatacji osiedla (...)w L.. Zgodnie z jego treścią pozwana zobowiązała się do partycypowania w wydatkach związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni, które są przeznaczone do wspólnego korzystania przez osoby zamieszkujące na terenie osiedla na zasadach takich samych jak pozostałe osoby zamieszkujące w budynkach powódki. Procentowy udział pozwanej w kosztach wynosił 33,4%. Powódka zobowiązała się natomiast do dnia 25 każdego miesiąca dokonać rozliczenia kosztów utrzymania osiedla za poprzedni miesiąc i przekazać pozwanej fakturę.

Na podstawie umowy z dnia 19-10-2012 r. Firma (...) Usługi (...) w ramach umowy zlecenia zobowiązała się do demontażu płyt chodnikowych i ułożenia nowego ciągu pieszego wzdłuż ul. (...) w L.. Termin wykonania uzgodniono do dnia 31 października 2012 r., a zapłata miała nastąpić w terminie 14 dni od wystawienia faktury. Jak wynikało z kserokopii faktury została ona wystawiona w dniu 31 października 2012 r.

Pozwana nie uregulowała należności i zakwestionowała zasadność naliczenia kwoty domagając się szczegółowych wyjaśnień.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd podkreślił, iż powódka, działająca przez zawodowego pełnomocnika, nie dołączyła do pozwu dokumentów potwierdzających zasadność roszczenia. Dokument w postaci kserokopii faktury z dnia 31 października 2012 r. jest jedynie nie poświadczoną za zgodność kserokopią faktury i dotyczy zapłaty przez powódkę na rzecz wykonawcy usługi. Załącznik w postaci procentowego zestawienia również nie został potwierdzony za zgodność, co w praktyce uniemożliwia nadanie mu waloru dokumentu. Dalej Sąd wskazał, iż z faktury VAT (...) z dnia 20 listopada 2012 r. wynika, że termin płatności zobowiązania wyznaczony został do dnia 30 listopada 2012 r.

Oceniając przedłożony materiał dowodowy oraz odwołując się do rozkładu ciężaru dowodu, Sąd Rejonowy stwierdził, iż powódka nie wykazała, że pozwana uznała roszczenie, wnosząc o ewentualne sprolongowanie terminu zapłaty, co w konsekwencji czyni uzasadnionym podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia.

Roszczenie powódka Sąd uznał za związane z prowadzeniem działalności gospodarczej a początek biegu terminu przedawnienia powiązał z terminem zapłaty faktury wystawionej przez powódkę, czyli z dniem 30 listopada 2012 r., uznając, że to w tej dacie roszczenie stało się wymagalne i rozpoczął się 3 letni bieg terminu przedawnienia. Podkreślił przy tym, iż powódka w żaden sposób nie udowodniła, że doszło do przerwania biegu przedawnienia, bowiem pozew został wniesiony w dniu 5 stycznia 2016 r., a więc po upływie terminu przedawnienia.

O kosztach orzeczono w powołaniu na przepis art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożyła powódka, zaskarżając wyrok w całości. Zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 i art. 328 § 2 kpc, art. 117 § 1, 118 kc przez niewłaściwe zastosowanie oraz art. 129 § 1 i 77¹ kc poprzez błędną wykładnię. W konkluzji apelująca powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa wraz z kosztami postępowania ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe i na jego podstawie dokonał ustaleń faktycznych, które należy uzupełnić o ustalenie, iż z § 5 porozumienia zawartego między stronami wynika, że rozliczenia kosztów utrzymania osiedla za poprzedni miesiąc powodowa Spółdzielnia winna dokonać do 25 – go każdego miesiąca i przesłać fakturę do pozwanej Wspólnoty. Ustalono również, iż w przypadku gdy faktura nie zostanie uiszczona w terminie naliczane będą odsetki ustawowe (vide: porozumienie k – 8). Z pozostałych ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego należy wyeliminować stwierdzenie, zawarte w części poświęconej na rozważania, wskazujące na dzień 30 listopada 2012r., jako datę wymagalności dochodzonego roszczenia, bowiem zostało ono oparte na dowodzie, którego Sąd Rejonowy nie przeprowadził. Rację ma, w tym zakresie, apelująca, iż postanowieniem z dnia 3 listopada 2016 r. (vide: k- 77v 00:15:56) Sąd Rejonowy pominął dowód z dokumentów przedłożonych przez pełnomocnika powódki na rozprawie. Zatem na podstawie tego dokumentu nie mógł dokonać ustaleń faktycznych. Dodać należy, iż apelująca nie wniosła o przeprowadzenie tego dowodu w postępowaniu apelacyjnym.

Pozostałe ustalenia Sądu Rejonowego są prawidłowe i wystarczające do rozpoznania apelacji, dlatego Sąd Okręgowy przyjął je za własne.

W związku z podniesieniem przez pozwaną zarzutu przedawnienia i uznania przez Sąd Rejonowy jego zasadności, wskazać należy, iż samo podniesienie zarzutu przedawnienia przez stronę postępowania nie jest równoznaczne z oddaleniem powództwa. Sąd rozpoznający sprawę jest obowiązany do ustalenia, w świetle prawidłowej podstawy prawnej i przedstawionych okoliczności faktycznych, czy przedawnienie rzeczywiście nastąpiło (vide: M. Pyziak-Szafnicka, w: Pyziak-Szafnicka, Księżak, Komentarz KC, 2014, s. 1170; wyrok SN z 6.2.2002 r., V CKN 883/00, Legalis; A. Jedliński, w: Kidyba, Komentarz KC, t. I, 2012, s. 735). Zatem w pierwszej kolejności należy rozpoznać zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 233 § 1 kpc, który został określony w apelacji jako naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i dokonanie sprzecznych ustaleń z zebrany materiałem dowodowym. Z uzasadnienia apelacji wynika, iż apelująca naruszenia tego przepisu upatruje w uznaniu, że nastąpiło przedawnienie dochodzonego roszczenia, bowiem nieprawidłowo ustalił termin początku biegu przedawnienia na dzień 30 listopada 2012r. Zarzut ten powódka uzasadnia nieprawidłowością oparcia ustaleń w tym zakresie o fakturę (...), z której Sąd Rejonowy nie przeprowadził dowodu. W tym zakresie zarzut apelacji należy podzielić. Nie czyni to jednak zasadnym apelacji w zakresie żądania zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia roszczenia, bowiem ocena Sądu Rejonowego, iż roszczenie powódki uległo przedawnieniu, jest prawidłowa.

Oceniając zasadność uznania przez Sąd Rejonowy, podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia, wskazać należy, iż instytucja przedawnienia roszczeń jest jednym z przejawów respektowania przez ustawodawcę skutków upływu czasu w odniesieniu do treści stosunków cywilnoprawnych. W doktrynie i judykaturze podkreśla się, że aksjologiczne podstawy przedawnienia wynikają z konieczności wyeliminowania niespójności pomiędzy stanem faktycznym oraz treścią stosunku prawnego, jak również trudności dowodowych związanych z dochodzeniem roszczeń. Podkreśla się, że przedawnienie usuwa ryzyko długotrwałej niepewności co do sytuacji prawnej podmiotów prawa cywilnego, którym i przeciwko którym przysługują określone roszczenia (vide: komentarz G. do art. 117 Kpc i wskazane tam źródła; wyrok SN z 12.2.1991 r., III CRN 500/90; wyrok TK z 1.9.2006 r., SK 14/05 - L.). Z ratio legis instytucji przedawnienia powiązany jest bezwzględnie wiążący charakter norm ją regulujących. Strony stosunku cywilnoprawnego nie mogą w drodze umowy wyłączyć lub zmodyfikować zastosowania instytucji przedawnienia, w szczególności poprzez modyfikację ustawowego skutku upływu terminu przedawnienia, poprzez poddanie rygorowi przedawnienia roszczeń, które przedawnieniu nie ulegają, czy też poprzez zmianę reguł dotyczących początku biegu przedawnienia, jego przerwania lub zawieszenia (vide: A. Jedliński, w: Kidyba, Komentarz KC, t. 1, 2012, s. 730).

Zgodnie z art. 117 § 1 kc przedawnieniu ulegają roszczenia majątkowe. Roszczenie, w rozumieniu tego przepisu, jest uprawnieniem do żądania od oznaczonego podmiotu określonego zachowania się. Oznacza też, że uprawniony podmiot, czyli ten, któremu roszczenie przysługuje, może z reguły zwrócić się do organu państwowego w celu wyegzekwowania realizacji roszczenia, o ile obowiązany nie zachowa się w sposób określony treścią roszczenia.

Stosownie do art. 118 kc, skutek przedawnienia następuje po upływie określonego terminu i polega na tym, że wprawdzie roszczenie istnieje nadal, ale ten, przeciwko komu ono jest skierowane, może uchylić się od jego zaspokojenia. Osoba, przeciwko której przysługuje roszczenie może zatem bez ujemnych konsekwencji prawnych odmówić podjęcia zachowania, do którego jest zobowiązana. Skutkiem procesowym przedawnienia jest m.in. niemożność zasądzenia przedawnionego roszczenia, jeżeli zarzut przedawnienia zostanie przez zobowiązanego podniesiony przed sądem.

Podstawie naruszenia prawa materialnego, opartej na art. 117 § 2 kc można zarzucić, że zmierzając do podważenia przesłanek zastosowania tego przepisu przez Sąd, skarżący winien był w pierwszej kolejności wykazać niewłaściwe zastosowanie lub błędną wykładnię przepisów, które stanowiły podstawę oceny, że roszczenie skarżącego uległo przedawnieniu. Sam bowiem art. 117 § 2 KC mówi tylko o skutku przedawnienia (możliwości uchylenia się zobowiązanego od zaspokojenia roszczenia), a nie o jego przesłankach i terminach. Zastosowanie tego przepisu następuje w konsekwencji ustalenia (w oparciu o prawidłowo określoną podstawę faktyczną i prawną), że

przedawnienie nastąpiło. Trzeba jednak ocenić, że takie sformułowanie podstawy apelacyjnej pozostaje w związku z działaniem Sądu pierwszej instancji, skoro taką tylko podstawę oddalenia powództwa z powodu przedawnienia Sąd ten wskazał. Nie można w takiej sytuacji oczekiwać od strony skarżącej, by formułowała zarzuty w odniesieniu do domniemywanej jedynie podstawy prawnej orzeczenia. W takim stanie rzeczy, skuteczność tej podstawy apelacji uzależniona była od wykazania, że nie istniały podstawy do dokonania subsumcji, że w ustalonym stanie sprawy nie było dostatecznych przesłanek do zastosowania art. 117 § 2 kc. Tak rozumiana zasadność podstawy apelacji nie została wykazana.

W pierwszej kolejności wynika to z ustalonej podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia. Uzupełnienie ustaleń faktycznych i wyeliminowanie wskazanej przez Sąd I instancji daty 30 listopada 2012r., jako daty wymagalności roszczenia, czyni możliwym dokonanie subsumcji normy prawnej do ustalonego stanu faktycznego sprawy, mimo, że Sąd Rejonowy nie sprecyzował podstawy prawnej, w ramach której kwalifikował dochodzone roszczenie. Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na uznanie, że tą podstawą jest art. 471 kc, bowiem jest ono oparte na niewykonaniu przez pozwaną zobowiązania wynikającego z umowy z dnia 1 marca 2010.

Z przywołanych przez Sąd pierwszej instancji przepisów można wnioskować, iż uznał, że roszczenia z tytułu niewłaściwego wykonania umowy (porozumienia) przedawniają się na zasadach ogólnych (art. 118 kc) a skoro dotyczą sfery działalności gospodarczej powódki, to termin ten wynosi 3 lata.

W związku z wyeliminowaniem z materiału dowodowego Faktury złożonej przez pełnomocnika powódki na rozprawie w dniu 3 listopada 2016r., w oparciu o pozostały materiał dowodowy należy przeprowadzić prawną ocenę momentu wymagalności roszczenia. Ten moment, stosownie do art. 120 § 1 kc, jest decydujący dla ustalenia początku biegu przedawnienia. Najogólniej rzecz ujmując, przez wymagalność roszczenia rozumie się stan, w którym wierzyciel ma prawną możliwość żądania zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności. Początek wymagalności nie daje się ująć w jedną regułę, obowiązującą dla wszystkich stosunków prawnych. Jeżeli nie wynika on z ustawy, ani z czynności prawnej, podlega ocenie przy uwzględnieniu charakteru i właściwości danego zobowiązania. W niniejszej sprawie, datę wymagalności roszczenia powódki należy ustalić poprzez analizę treści porozumienia łączącego strony w zakresie rozliczania kosztów eksploatacji osiedla. Z § 5 tego porozumienia wynika, iż powódka miała obowiązek rozliczenia do dnia 25-go każdego miesiąca za poprzedni miesiąc i przesłania faktury pozwanej. Zatem jeżeli wykonawca wykonał roboty związane z remontem chodnika i wystawił fakturę w dniu 31 października 2012r., to obowiązkiem powódki było dokonanie rozliczenia i wystawienie faktury obciążającej pozwaną do dnia 25-go listopada 2012r. Z kolei z punktu 2 § 5 tegoż porozumienia należy wnioskować, iż faktura ta winna określać termin zapłaty, skoro postanowiono, że na wypadek nieuregulowania płatności w terminie, naliczane będą odsetki ustawowe.

Powódka nie przedłożyła faktury wystawionej zgodnie zapisem § 5 pkt 1 porozumienia z dnia 1 marca 2010r., nie wykazała też terminu wymagalności roszczenia dochodzonego w pozwie. Nie wykazała też, iż roszczenie zostało przez pozwaną uznane, chociażby w sposób niewłaściwy, poprzez prośbę o przesunięcie terminu jego zapłaty. Oznacza to, iż powódka nie wykonała ciężącego na niej, z mocy art. 6 kc, ciężaru dowodu. Ostatnim momentem do złożenia w tym zakresie wniosków dowodowych było odniesienie się do, podniesionego na rozprawie w dniu 3 listopada 2016r., przez pełnomocnika pozwanej, zarzutu przedawnienia. Pozwana oparła swoje stanowisko na twierdzeniach, iż powódka wystawiła, na roszczenie dochodzone w niniejszej sprawie, w dniu 20 listopada 2012r. fakturę, w której wskazano termin płatności na dzień 30 listopada 2012r. Na poparcie tego zarzutu pełnomocnik pozwanej przedstawił fakturę, z której jednak Sąd Rejonowy dowód pominął. Z uwagi na brak formalnego zarzutu naruszenia art. 207 § 6 kpc, to działanie procesowe Sądu Rejonowego, pozostaje poza oceną Sądu II instancji. Jednak, z uwagi na treść art. 230 kpc, twierdzenia te, wiarygodne w świetle postanowień § 5 porozumienia, przy braku zaprzeczenia przez pełnomocnika powódki, należało uznać za przyznane.

Powyższe oznacza, iż istniały podstawy do uznania, iż roszczenie powódki było wymagalne z dniem 30 listopada 2012r. Zatem do dnia wytoczenia powództwa, czyli przed 5 stycznia 2016 r., roszczenie powódki uległo przedawnieniu. Czyniło to zasadnym oddalenie powództwa.

Na uwzględnienie nie zasługiwał również zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc, bowiem mimo lakoniczności, uzasadnienie Sądu Rejonowego, poddawało się kontroli instancyjnej.

Wobec powyższego, na mocy art. 385 kpc, orzeczono jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 1, 98 i 99 kpc oraz § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. § 2 pkt 4 rozporządzenia MS z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w brzmieniu nadanym rozporządzeniem MS z dnia 3 października 2016r.